

SPORCU ALGILAMALARINA GÖRE BİREYSEL VE TAKIM SPORU ANTRENÖRLERİNİN İLETİŞİM BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI¹

*İdris YILMAZ **Zafer ÇİMEN ***Fatih BEKTAŞ

* Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir, Türkiye, idris@gazi.edu.tr

** Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye, zcimen@gazi.edu.tr

*** Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, Türkiye

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, bireysel ve takım sporu antrenörlerinin iletişim beceri düzeylerini sporcu algılarına göre ortaya koymaktır. Araştırmanın evrenini Türkiye liglerinde 2006/2007 sezonunda futbol, voleybol, hentbol badminton ve güreş branşlarında en üst kategoride mücadele eden takım sporcuları, örneklemini ise çalışmaya gönüllü olarak katılan 739 sporcu oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Antrenör İletişim Beceri Ölçeği” kullanılmıştır. Betimsel nitelikteki bu araştırmada elde edilen verilere göre bireysel spor antrenörlerinin takım sporu antrenörlerine göre iletişim beceri düzeyleri anlamlı derecede yüksek bulunurken, takım sporu antrenörlerinin etkili fakat geliştirilmesi gereken, bireysel spor antrenörlerinin üst düzeyde etkili iletişim becerilerine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İletişim, İletişim Becerisi, Antrenör, Spor

COMPARISON OF COMMUNICATION SKILL LEVELS OF INDIVIDUAL AND TEAM SPORTS TRAINERS: PERCEPTIONS OF ATHLETES

ABSTRACT

The aim of this study was to find out the communication skill levels of individual and team sports trainers according to the athletes' perception. Football, volleyball, handball, badminton and wrestling athletes (739) which are compete first divisions leagues in 2006/2007 season in Turkey, participate in this study voluntarily. “Trainer Communication Skill Scale” that was developed by researchers, used in this study. According to the results of the research; individual sports trainers communication skills level is meaningfully higher than team sports trainers, team sports trainers have effective but need to be developed communication skills and the individual sports trainers have high effective communication skills.

Key Words: Communication, Communication Skill, Trainer, Sports

¹ Bu çalışma 10. Uluslar arası Spor Bilimleri kongresinde (Kasım 23-25, 2008 Bolu) Sözel Bildiri Olarak Sunulmuştur.

GİRİŞ

İletişim yaşama başladığı günden itibaren diğer insanlarla ve çevresiyle etkileşim halinde olan insanın kendini tanımlamasında ve ifade etmesinde toplumsal yapının temel taşı olarak önemli rol oynar. İnsanoğlu, iletişim sayesinde diğerlerini ve çevresini etkilerken, varlığını sürdürebilmek için belli kurallar ve değerler üreterek örgütlenmiş toplumsal ve kültürel kurumlar oluşturmuştur. Bunun yanında, iletişim aracılığı ile geleneklerini ve kültürel kimliklerini koruma ve yeni düşünce ve değerleri de yaygınlaştırma olanağı bulmuştur¹⁰. Bu bağlamda, sosyal ve örgütsel yapının temelini oluşturan iletişim; bireyler, gruplar ve örgütler arası ilişkiler kurmayı amaçlayan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır¹²

Bu haliyle etkili iletişim becerileri, her türlü insan ilişkilerinde ve her türlü meslek alanında ilişkileri kolaylaştırıcı rol oynayabilmektedir. Özellikle, insanlarla daha fazla bir arada olunması gereken meslek alanlarında çalışanların iletişim becerilerine daha fazla hâkim olmaları gerekmektedir⁷. Bu nedenle, günümüz toplum ve örgüt yaşamında iletişim olmadan başarılı ilişkiler kurulmasının oldukça güç olacağı dikkate

alındığında, etkili iletişim becerilerinin bireysel ve mesleki yaşamda başarılı olmada hayati bir öneme sahip olduğu kadar, insan gruplarını yönetmek içinde gerekli olduğu söylenebilir¹¹

Benzer durum, bir grup insanın yöneticisi konumundaki antrenörler için de geçerlidir. Yukelson² etkili iletişim becerilerinin çalıştıkları kişilerle sürekli iletişim içinde olmaları gereken antrenör, sporcu, spor yöneticisi ve spor psikologlarında bulunabilecek güçlü araçlardan biri olduğunu ileri sürerken, Martens⁹ ise iletişimde bulunurken saygı ve değer verme, pozitif yaklaşım, bilgilendirmesi yüksek mesajlar verme, tutarlılık, dinleme becerisi, sözel olmayan iletişime önem verme, güçlendirme ve pekiştirme ilkelerini bilme, sportif becerileri öğretmede bilgi ve deneyimi bir antrenör için mutlaka geliştirilmesi gereken sekiz önemli iletişim becerisi olarak sıralamıştır.

Ayrıca, Ansel ve Orlick³ antrenör ve sporcu iletişimi konulu çalışmada, kaliteli iletişim için antrenörlerin, dürüst, pozitif, yapıcı ve sempatik olma, alınacak kararlarda takımın düşüncesini önem verme gibi olumlu davranış özellikleri göstermelerinin önemini vurgularken; Bloom¹ antrenörün iletişim

becerilerinin bir enerji açığa çıkardığını ve bunun “antrenörlük sürecinde” bütün faktörleri etkilediği ve daha etkili iletişim özellikleri gösteren antrenörlerle çalışan sporcuların, içinde buldukları organizasyon, antrenman ve müsabakalarda daha iyi gelişme gösterdikleri, keyif aldıkları, başarılı olma ve kendilerini gerçekleştirmede bütün potansiyellerini kullanabildikleri sonucuna ulaşmıştır.

Bu noktadan hareketle, insan davranışını değiştirmek, kişiler ve gruplar arası ilişkileri geliştirmek, örgütte bir haberleşme ağı kurmak, motivasyon, takım bütünleşmesi, çatışmaları yönetmek ve koordinasyon sağlamak amacıyla kullanılan iletişim sürecinin⁵ etkin şekilde kullanılmasıyla antrenörlerin de işlerinde daha başarılı olabileceği söylenebilir. Çünkü, tüm yönetim süreçlerinin temelinde yer alması nedeniyle insan davranışlarını etkileyen önemli bir eleman durumundaki iletişimi başarıyla gerçekleştirmeden etkili bir yönetim gerçekleştirmek de zordur.

Bu nedenle, özellikle son yıllarda sporda etkili liderlik ve başarılı antrenörlükle ilişkili olarak, liderlik stilleri, bu stillerin başarı ve performansa katkısı, takım

bütünleşmesi, sporcu-antrenör iletişimi gibi konular derinliğine araştırma konusu olmakta ve özellikle liderlik, iletişim ve grup psikolojisi gibi konuların takım performansı ve başarısına katkıları daha çok gündeme gelmekte ve önemleri vurgulanmaktadır⁸. Bu noktadan hareketle, takım ve bireysel spor antrenörlerinin iletişim beceri düzeylerinin sporcu algıları çerçevesinde belirlenip karşılaştırılması araştırmanın amacını oluşturmuştur.

YÖNTEM

Araştırmanın evrenini 2006–2007 sezonunda Türkiye liglerindeki kulüp sporcuları, örneklemini ise Futbol, Voleybol, Hentbol, Badminton ve Güreş branşlarında en üst lig kategorisinde müsabakalarda yer alan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 739 sporcu oluşturmuştur. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen 5’li likert türü 48 maddeden oluşan “Antrenör İletişim Beceri Ölçeği” ile toplanmıştır. Bu tip araştırmalarda sıklıkla kullanılan puanlama yöntemi olan “ölçekten alınan puanların aritmetik ortalaması 5.00–4.20 arasında ise iletişim becerisi üst düzeyde etkili, 4.19–3.40 arasında ise etkili fakat geliştirmesi gereken, 3.39–2.60 arasında ise vasat, 1.80–

2.59 arasında ise zayıf, 1.00–1.79 arasında ise etkisiz” değerlendirmesi benimsenmiş ve yorumlamalar bu yönde yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği faktör analizi ile incelenmiş ve 48 maddenin madde toplam korelasyonlarının.44 ile .86 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin iç

BULGULAR

Tablo 1: Farklı Branştaki Antrenörlerin İletişim Becerilerine İlişkin Betimsel Veriler

Branşlar	İletişim Becerisi		
	N	\bar{X}	SS
Futbol	218	4.15	.734
Voleybol	166	4.23	.690
Hentbol	109	4.04	.620
Badminton	103	4.52	.540
Güreş	143	4.20	.721
Toplam	739	4.21	.693

Tablo.1 incelendiğinde sporcu algılarına göre antrenörlerin iletişim becerileri puanları sırasıyla; badminton $\bar{X} = 4.52 \pm .540$, voleybol $\bar{X} = 4.23 \pm .690$, güreş $\bar{X} = 4.20 \pm .721$, futbol $\bar{X} = 4.15 \pm .734$ ve hentbol $\bar{X} = 4.04 \pm .620$ olduğu görülmektedir. Başka bir anlatımla, badminton, güreş ve voleybol antrenörlerinin üst düzeyde etkili; futbol ve hentbol

tutarlılık kat sayısı (Cronbach Alfa Katsayısı) .95 olarak bulunmuştur. Bu noktada ölçeğin güvenirlik değerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama ve .05 önem düzeyinde ilişkisiz ”t” testi kullanılmıştır.

antrenörlerinin etkili fakat geliştirilmesi gereken iletişim becerilerine sahip olduğu görülmektedir. Tablo.2’ye bakıldığında sporcu algılarına göre bireysel spor antrenörlerinin ($\bar{X} = 4.36 \pm .670$), takım sporu antrenörlerine ($\bar{X} = 4.15 \pm .697$) göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları ve aradaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir [$t_{737} = 3.312$; $p < 0.05$].

Tablo 2: Bireysel ve Takım Spor Antrenörlerin İletişim Becerilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin t testi

Branşlar	N	\bar{X}	SS	t	p
Takım Sporları	493	4.15	.697	3.312	.001*
Bireysel Sporlar	246	4.36	.670		

* $p < 0.05$

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bireysel ve takım sporlarında çalışan antrenörlerin sporcu algıları çerçevesinde iletişim beceri düzeylerinin tespit edilerek karşılaştırılmasının amaçlandığı araştırmada, antrenörlerin, bireysel ya da takım sporu antrenörü olmasına göre iletişim becerileri değerlendirildiğinde; bireysel spor antrenörlerinin ($\bar{X} = 4.36$), takım sporu antrenörlerine ($\bar{X} = 4.15$) göre iletişim becerilerinin yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Bu duruma bireysel spor antrenörlerinin, takım sporu antrenörlerine oranla daha az sayıdaki oyuncu gruplarıyla çalışmaları ve buna paralel olarak antrenörlerin sporcularla özel olarak ilgilenme şansının artması, sporcuyu daha sık ve yakından takip etme, müdahalede bulunma ve geri bildirim verme şansı, karşılıklı olarak rollerin açıklanması, kabulü ve bu rolleri yerine getirmede yanlış anlamaların azaltılması, hedefleri gerçekleştirmek için uygulanacak yöntem ve stratejiler konusunda daha az antrenör ve sporcu çatışmasının varlığının etken olduğu düşünülmektedir. Gerek'in⁴ yüzme ve sutopu takımları üzerinde yaptığı

çalışmada bu takımlarda çalışan antrenörlerin etkin dinleme becerisine sahip, açık iletişim kurma becerisi yüksek ve orta düzeyde konuşma becerisine sahip oldukları sonuçlarına ulaşmış olması bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Buna karşın, takım sporlarında özellikle sporcu-sporcu ve sporcu-antrenör arasında yüksek oranda etkileşim ve iletişim gerektirdiği göz önüne alındığında, araştırma sonuçlarına göre takım sporu antrenörlerinin bireysel spor antrenörlerine göre düşük de olsa iletişim beceri düzeylerinin çok etkisiz olmadığı söylenebilir. Zaten, eldeki bulgular Erkan'ın³, sporda iletişimin önemi ve takım performansına etkisini araştırdığı çalışmada, futbol takımlarında yaşanan iletişim sorunlarının daha çok yöneticilerden kaynaklandığı ve sporcuların antrenörleriyle açık bir iletişim kurduğunu bulgusuyla da örtüşmektedir.

Her iki çalışmada varılan sonuçların eldeki çalışma sonuçlarıyla örtüşmesi yapılacak diğer çalışmalarda bu durumun değişmeyeceği anlamına gelmediği gibi, araştırma kapsamındaki antrenörlerin iletişim becerilerinin yüksek olması da bu

becerilerin geliştirilmesine gerek olmadığı anlamına gelmemektedir. Nitekim, Hannula⁶ etkin iletişim kurabilme yeteneğinin bir antrenörün başarısını gösteren en önemli öğelerden biri olduğunu fakat iletişimin meslek yaşamı boyunca geliştirilebilir ve gösterilmesi zorunlu bir tecrübe olduğunu ileri sürmektedir. İletişim becerilerinin doğuştan ve sezgi yoluyla gerçekleştiğini düşünenler olsa da pek çok çalışma iletişim tekniklerinin çoğu öğesinin öğretilebilir ve öğrenilebilir özellikler olduğunu göstermektedir².

Özellikle, kişilik ve kültürel açıdan farklılık gösteren yerli ve yabancı oyuncularla çalışan antrenörler ve aynı zamanda bu özellikteki yabancı antrenörlerle çalışan sporcular için de iletişim

KAYNAKLAR

- 1-Bloom G.A. Characteristics, Strategies and Knowledge of Expert Team Sport Coaches. Ph D.Diss., University of Ottawa, Ontario, Canada, 1997.
- 2-Egan, G. Psikolojik Danışmaya Giriş. Akkoyun F. (Çev). Ankara: Form Ofset, 1994.
- 3-Erkan M. Sporda İletişimin Önemi ve Takım Performansına Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, 2002.
- 4-Gerek T. Spor ve İletişim: Yönetici, Antrenör ve Sporcu Kümeleri Bağlamında 1.Lig Yüzme ve Sutopu Kulüplerindeki İletişimsel Yapı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2001.
- 5-Gürüz D, Temel A. İletişimde Yeni Yaklaşımlar. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2005.

becerilerinin geliştirilmesinin sporda başarı için daima bir zorunluluk olduğu söylenebilir.

Bu noktadan hareketle, oyuncu algıları çerçevesinde antrenörlerin iletişim becerilerine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde; badminton, voleybol ve güreş antrenörlerinin üst düzeyde etkili, hentbol ve futbol antrenörlerinin etkili fakat geliştirilmesi gereken iletişim becerilerine sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bloom'un¹, antrenörlerin iletişim becerilerinin bir enerji çıkarttığını ve bunun antrenörlük sürecinde yer alan bütün faktörleri etkilediği yönündeki açıklaması dikkate alındığında sporcuların antrenörlerinin iletişim becerilerini iyi düzeyde algılamalarının Türk sporu adına olumlu olduğu söylenebilir.

- 6-Hannula D. Bir Yüzme Antrenörlüğü Felsefesi. Geliştirme. www.turyad.com 25.11.2007
- 7-Korkut F. Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi. H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 2005; 28: 143-149.
- 8-Lyle J. Sports Coaching Concepts: A Framework For Choshes' Behavior. Routledge, London, 2002.
- 9-Martens R. Successful Coaching. Second Edition, Leisure Pres, Champaign, II Inoiois, 1990.
- 10-Mutlu E. İletişim Sözlüğü. Ankara: Ark Yayınevi, 1994.
- 11-Singer M.G. Human Resource Management. Boston: PSW-KENT Publishing, 1990.
- 12-Sabuncuoğlu Z, Tüz M. Örgütsel Psikoloji. 4.Baskı. Bursa: Furkan Ofset, 2003.